

การวิจัยเพื่อเป็นโครงการต้นแบบการปรับปรุงสุขภาพเด้านมและคุณภาพน้ำนมในฟาร์มโคนมของเกษตรกรรายย่อย ได้ทำการศึกษาในฟาร์มโคนมของเกษตรกรรายย่อยที่เป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมแม่วาง จำกัด จำนวน 10 ราย จากสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม 28 ราย ระยะเวลาการวิจัย 1 ปี (ธ.ค. 2545 – พ.ย. 2546) ข้อมูลจากเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 27 ราย ค่าเฉลี่ยโคทั้งหมด 20.63 ตัว ต่อฟาร์ม (พิสัย 3 – 75 ตัว ต่อฟาร์ม) โครีดนมเฉลี่ย 8.56 ตัว ต่อฟาร์ม (41.5% ของฝูง) โครีดนมท้องเฉลี่ย 5.78 ตัว (67.5% ของโครีดนม) โคพักรีดเฉลี่ย 2.59 ตัว (12.6% ของโคทั้งฝูง) โรพักรีดท้องเฉลี่ย 2.48 ตัว (95.8% ของโคพักรีด) สมาชิกร้อยละ 83.3 เลี้ยงโคนมเป็นอาชีพหลักและมีประสบการณ์การเลี้ยง 6 เดือนถึง 15 ปี และร้อยละ 84 ของสมาชิก ต้องหาอาหารหยาบจากแหล่งอื่นมาเสริม เกษตรกรไม่มีการใช้ยาฆ่าเชื้อทำความสะอาดพื้นคอกและร้อยละ 70.4 เลี้ยงโคอยู่ในคอกตลอดเวลา และมีเพียงร้อยละ 29.6 ใช้น้ำคลอรีนเช็ดเต้านมก่อนรีดนม โดยร้อยละ 92.6 เช็ดหัวนมให้แห้งก่อนรีดนม ร้อยละ 40.7 ตรวจน้ำนมก่อนรีดนมทุกครั้ง ร้อยละ 66.7 จุ่มหัวนมในน้ำยาฆ่าเชื้อหลังรีด และร้อยละ 14.8 เช็ดหัวนมด้วยผ้าชุบน้ำคลอรีน สมาชิกร้อยละ 85.2 ใช้ยาดรายกับโคพักรีด สมาชิกร้อยละ 59.3 เท่านั้นที่ทราบว่าเต้านมอักเสบมีทั้งแบบแสดงและไม่แสดงอาการ แต่ไม่ทราบรายละเอียด

ความสัมพันธ์ระหว่าง ผลการตรวจโดยวิธี ซี เอ็ม ที และการนับจำนวนโซมาติกเซลล์ในน้ำนมกับระยะเวลาดำเนินโครงการฯ มีความสัมพันธ์กัน ($p < 0.01$ และ 0.05 ตามลำดับ) จำนวนตัวอย่างน้ำนมที่ให้ผลบวกต่อการตรวจโรคเต้านมอักเสบโดยวิธี ซี เอ็ม ที และ ปริมาณโซมาติกเซลล์ในน้ำนมในช่วงท้ายต่ำกว่าช่วงแรกของโครงการฯ ส่วนเกรตน้ำนม และการตกค้างของยาด้านจุลชีพในน้ำนมไม่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลาของโครงการฯ องค์ประกอบของน้ำนมแตกต่างกันตามฤดูกาล โดยปริมาณไขมัน โปรตีน ธาตุน้ำนมทั้งหมดและธาตุน้ำนมไม่รวมไขมันสูงสุดในฤดูฝน

The research for improving udder health and milk quality of the small – scale farms as a pilot project had been performed for 1 year since December 2002 – November 2003 at 10 farms (28 farmers attended project orientation) of Mae – Wang Dairy Cooperative Limited. Questionnaire data obtained from 27 farmers, the average number of cows per farm at different status were as followed : herd size 20.63 cows (range 3 – 75), milking cows 8.56 (41.5% of herd), pregnant milking cows 5.78 (67.5% of milking cows), dry cows 2.59 (12.6% of herd) and pregnant dry cows 2.48 (95.8% of dry cows). Dairying was the main occupation whereas 83.3% of farmers who had 6 months to 15 years experience held. Eighty – four percent of farmers had to bring roughage from somewhere. No farm used disinfectant for shed – cleaning. Cows of 70.4% farms were kept full – time in parlour. Udder washing with Chlorine water were managed by 29.6% farmers, from those 92.6% had dried udder before milking. Strip – cup test, teat dip and udder – dry with cloth (soaked by chlorine water) were manipulated 40.7, 66.7 and 14.8 percent respectively. Most farms (85.2%) had dry cows therapy, only 59.3% of farmers knew that there were 2 types of Mastitis but unable to explain in detail.

The correlation between CMT and somatic cell count in milk with project – period appeared ($P < 0.01$ and 0.05 respectively). The percent of CMT positive results and somatic cell count from samples less found in the late – period, but no correlation between the project – period with milk grade and antibiotic residue. However, the variations of milks composition among seasons were significant different when the highest percent of fat, protein, lactose, total solid and solid not fat were found in the rainy season.